

วารสาร นาคบุตรปริทรรศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

NARBHUTPARITAT JOURNAL

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565 Vol. 14 No. 1 January - April 2022

Received: April 4, 2021

Revised: April 15, 2022

Accepted: April 25, 2022

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก ของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

Community Participation in Conservation and Traditional Inheritance
of Lak Phra Bok Festival in Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province

สุพัตรา คงขำ*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding author) E-mail: supattra_kon@nstru.ac.th

Supattra Kongkhum*

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชน 433 คน และกลุ่มเป้าหมาย 37 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ (1) ร่วมคิดและตัดสินใจ มีการเชิญผู้นำมาประชุมเพื่อร่วมคิด ตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม (2) ร่วมดำเนินการ ร่วมเสียสละทรัพยากรสิ้น แรงงาน โดยแบ่งงานกันทำ (3) ร่วมรับผลประโยชน์ ภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์ประเพณีท้องถิ่น และสร้างรายได้ให้กับชุมชน (4) ร่วมติดตามประเมินผล ด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะถึงผลการดำเนินงาน 2) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดแคลนช่างทำเรือพระบก ไม่มีหน่วยงานรวบรวมองค์ความรู้ ขาดการรวมกลุ่ม ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจมาจากหน่วยงานภาครัฐ การรับผลประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน 3) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก ควรสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของประเพณี ให้ความรู้ผ่านระบบและนอกระบบโรงเรียน จัดตั้งกลุ่มหรือองค์กร ปรับปรุงประเพณีให้เหมาะสมกับยุคสมัย สร้างเครือข่ายความร่วมมือ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การอนุรักษ์และสืบทอด; ประเพณีการลากพระบก

Abstract

This research aimed to study community participation in the conservation and traditional inheritance of Lak Phra Bok festival in Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province. It studied its problems and obstacles of community participation and approaches to enhance community participation. The research was mixed-method research methodology. Data were collected from 433 people and a target group of 37 people. Instruments were questionnaires, document analysis, interview form, participant and non-participant observations. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The findings were as follows: 1) The overall community participation in the conservation and traditional inheritance of Lak Phra Bok festival was at a high level. The participation was included in the list of (1) thinking and decision: leaders were invited to the meeting for idea sharing, and giving their opinions for the activities, (2) participation in Implementation: property donation and labor, they managed job sharing, (3) benefit sharing: being proud of the identity of local traditions, and generating income for the community, and (4) participating in the follow-up evaluation by discussions and giving suggestions on the performance. 2) The problems and obstacles of community participation in conservation and traditional inheritance of Lak Phra Bok festival were: The budget was insufficient and there was a shortage of boatmakers. There was no knowledge collection agency, including the lack of integration groups and information publicity. The decisions were taken by government agencies. There was inequality in benefits. 3) The approaches to enhance community participation in conservation and inheritance of Lak Phra Bok festival were: raising awareness to the community of the importance of the traditions, educating about the

traditions by both formal education and non-formal education, promote the formation of groups or organizations, developing the traditions for better suit the present situation and creating a network of cooperation.

Keywords: Participation; Conservation and Inheritance; Lak Phra Bok Festival

บทนำ

ประเพณีการลากพระ ชักพระ หรือแห่พระ เป็นประเพณีท้องถิ่นของภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งกระทำกันในช่วงออกพรรษา โดยเป็นการจำลองเหตุการณ์เมื่อครั้ง พระพุทธเจ้าเสด็จขึ้นไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อแสดงธรรมโปรดพุทธมารดาในช่วงเข้าพรรษา เมื่อเสด็จ กลับมายังโลกมนุษย์พุทธศาสนิกชนไปรับเสด็จแล้วอัญเชิญพระพุทธเจ้าประทับบนบุษบกแล้วแห่แหนไปยังที่ประทับ ของพระพุทธองค์ เมื่อเลยสมัยพุทธกาลมีการสร้างพระพุทธรูปขึ้น พุทธศาสนิกชนจึงนำพระพุทธรูปมาแห่แหนสมมติ แห่พระพุทธร่องค์จนกลายเป็นประเพณีสืบต่อกันมา และได้ถ่ายทอดมายังประเทศไทยโดยเฉพาะภาคใต้ได้รับ ประเพณีปฏิบัตินี้อย่างแพร่หลายจนกลายเป็นประเพณีท้องถิ่น ซึ่งกระทำกันหลังจากวันมหาปวารณาหรือวัน ออกพรรษา 1 วัน ซึ่งตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 โดยพุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันอาราธนาพระพุทธรูปขึ้น ประดิษฐานบนบุษบกที่วางอยู่เหนือเรือ รถ หรือล้อเลื่อน แล้วแห่แหนชักลากไปตามลำน้ำหรือตามถนนหนทาง ท้องถิ่นโดยอยู่ริมน้ำหรือมีลำคลองก็มีการลากพระทางน้ำ ถ้าทางไกลลำคลองก็มีการลากพระทางบก เพื่อให้ พุทธศาสนิกชนได้สักการบูชาและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (Kongkhum, 2018)

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการลากพระมาเป็นเวลานาน โดยแต่ละที่แต่ละอำเภอจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง โดยเฉพาะอำเภอพิปูนเป็นอำเภอแห่งเดียวที่มีการลากพระในช่วงเวลาที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ โดยจะทำการ ลากพระหรือชักพระกันในช่วงฤดูแล้ง ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือนห้า เนื่องจากอำเภอพิปูนในช่วงเดือนสิบเอ็ดมีฝนตก ชุกเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม จึงได้จัดกิจกรรมในช่วงเดือนห้าแทน ประกอบกับชุมชนมีความเชื่อที่เล่าสืบต่อกันมาว่า หากไม่จัดกิจกรรมการลากพระในช่วงเดือนห้าจะทำให้เสียดำเข้าวัด หรือเกิดเหตุเภทภัยอันตรายกับชุมชนได้ ชุมชน อำเภอพิปูนจึงต้องจัดประเพณีการลากพระบกในช่วงเดือนห้าเป็นประจำทุกปีสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน (Somchoto, Interview, September 18, 2020) โดยจะมีการลากพระทางบกซึ่งเรียกว่า การลากพระบกหรือชักพระบก ทุกชุมชนจะลากพระมาชุมนุมกันที่ลานวัฒนธรรม หมู่ที่ 1 ตำบลเขาพระ ในงานจะมีการนมัสการพระใหญ่หรือ พระพุทธสิหิงค์มิ่งมงคล ซึ่งเป็นพระที่มีหน้าตักใหญ่ที่สุดในโลกตั้งอยู่บนยอดเขาพระ และเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคน ในท้องถิ่น โดยจะมีการแห่ผ้าขึ้นห่มองค์พระพุทธสิหิงค์มิ่งมงคล ซึ่งถือเป็นงานใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชและ เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีคุณค่านำมาซึ่งความภาคภูมิใจของชาวอำเภอพิปูน ซึ่งในทุก ๆ ปี จะต้องหาโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในงานจะมีการจัดกิจกรรม ที่หลากหลาย อาทิ กิจกรรมที่เป็นพิธีสงฆ์ กิจกรรมการประกวดเรือพระ กิจกรรมการแสดงมหรสพสมโภช และ กิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องของความเชื่อและความศรัทธาทางด้านศาสนาพุทธที่เปี่ยม ไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ของชาวอำเภอพิปูน โดยแต่ละกิจกรรมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนใน ทุกกระบวนการ จึงจะทำให้กิจกรรมประเพณีการลากพระบกประสบความสำเร็จและมีการพัฒนาควบคู่กับท้องถิ่นมา อย่างต่อเนื่อง จนส่งผลให้อำเภอพิปูนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย แต่ปัจจุบันประเพณีการลากพระบกเริ่มเลือนหายไป จากวิถีชีวิตของชาวอำเภอพิปูนจากปัจจัยหลายด้าน เช่น ด้านบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะอุทิศตนเพื่อ จัดงานประเพณีซึ่งเป็นงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ด้านเงินทุนที่จะเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงาน และไม่มีการสืบทอด ความรู้และประสบการณ์ช่างทำเรือพระ รวมทั้งการจัดทำเรือพระเข้าประกวดซึ่งต้องใช้ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง โดย ปัญหาดังกล่าวนี้อาจนำไปสู่ปัญหาด้านการบริหารจัดการ รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอด

ประเพณีการลากพระบกได้ ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอาจทำให้ประเพณีการลากพระบกสูญหายไป และนำไปสู่ปัญหาทางสังคมในด้านต่าง ๆ ที่จะติดตามมาได้ เช่น ปัญหาการขาดความรักความสามัคคีภายในชุมชน ขาดความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านอันเป็นรากเหง้าอาจสูญหายไปในอนาคต และเพื่อให้ประเพณีการลากพระบกได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่คู่กับชุมชนพิปูนตลอดไปนั้น ชุมชนอำเภอพิปูนจึงต้องกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนในชุมชนในฐานะเจ้าของชุมชนท้องถิ่นที่มีความรักความหวงแหน ความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก ร่วมกัน โดยการสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าความสำคัญของประเพณี การสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ จึงจะสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาและบริหารจัดการประเพณีการลากพระบก รวมทั้งจะมีกระบวนการวิธีการใดที่จะสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกให้คงอยู่ไม่สูญหายไปจากวิถีชีวิตของชาวอำเภอพิปูน

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกให้คงอยู่คู่กับชุมชน และยังเป็นรากฐานของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่น และสร้างความสมานฉันท์ในท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบพร้อมกัน (Convergent Parallel Design) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร (Population) และกลุ่มตัวอย่าง (Samples)

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 25,425 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของยามานะ (Yamane, 1973) โดยเผื่อความคลาดเคลื่อนของแบบสอบถามไว้ 10% ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 433 คน จากนั้นใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละตำบล

2. กลุ่มเป้าหมาย (Target Groups)

ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 37 คน ประกอบด้วย 1) ตัวแทนประชาชนจำนวน 10 คน 2) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน 3) ตัวแทนหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านวัฒนธรรมอำเภอจำนวน 1 คน 4) ตัวแทนสถานศึกษาในชุมชน จำนวน 5 คน 5) ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน 6) ตัวแทนผู้นำศาสนา จำนวน 5 คน 7) ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน และ 8) ตัวแทนกลุ่มเอกชน จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ และแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00 จากนั้นนำไปหาความเชื่อมั่น โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.907

3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ 1) ด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบที่มาจากแหล่งข้อมูลว่ามีความถูกต้อง เช่น จากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล 2) ด้านผู้วิจัย เป็นการตรวจสอบจากการเก็บข้อมูลในภาคสนามทั้งจากผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย หลังจากเก็บข้อมูลแล้วมาบันทึกข้อมูลด้วยกัน และ 3) ด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากหลากหลายวิธี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.60 มีอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.90 มีสถานสมรส สมรส คิดเป็นร้อยละ 78.10 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 37.00 มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 39.50 มีรายได้เฉลี่ย 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.10 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอพิบูลย์ คิดเป็นร้อยละ 72.70 มีระยะเวลาพักอาศัยในอำเภอพิบูลย์ 21 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 56.50 และเคยเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีการลากพระมากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 73.90

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D = 0.129) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านร่วมดำเนินการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.25$, S.D = 0.231) รองลงมา คือ ด้านร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=4.19$, S.D = 0.228) และด้านร่วมติดตามประเมินผลอยู่ในระดับต่ำสุด ($\bar{X}=3.63$, S.D = 0.253) โดยในด้าน (1) ร่วมคิดและตัดสินใจ พบว่า ชุมชนร่วมรับฟังการชี้แจงหรือแจ้งข่าวสารการจัดประชุม เพื่อจัดงานประเพณีการลากพระบกอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านร่วมดำเนินการ พบว่า ชุมชนเข้าร่วมในการประกอบกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก เช่น ร่วมทำเรือพระ ร่วมลากพระ ร่วมชมงานประเพณีการลากพระบกอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ด้านร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกทำให้เกิดความภาคภูมิใจอยู่ในระดับมากที่สุด และ (4) ด้านร่วมติดตามประเมินผล พบว่า ร่วมจัดกลุ่ม พูดคุยแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงานภายหลังการจัดงานประเพณีการลากพระบกอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า

2.2.1 ด้านร่วมคิดและตัดสินใจ ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก อำเภอพิบูลย์ องค์รกรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการเชิญผู้นำแต่ละหมู่บ้านมาประชุม เพื่อช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการจัดงาน การกำหนดกิจกรรม รวมไปถึงการจัดหาผู้สนับสนุนของรางวัลต่าง ๆ จากนั้นผู้นำชุมชนจะนำข่าวสารไปประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน หรือผ่านเวทีประชาคม

ในการประชุมประจำเดือน เพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลหรือปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ แล้วร่วมกันคิด ตัดสินใจ เสนอความคิดเห็น และร่วมวางแผนเพื่อจัดกิจกรรมประเพณีการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก ส่วนการเตรียมความพร้อมในการจัดงาน แต่ละวัดจะมีผู้นำชุมชนหรือเจ้าอาวาสจะเรียกประชุมเพื่อนัดหมายคณะช่างพระ ชาวบ้านและแกนนำชุมชนอื่น ๆ ร่วมกันปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหาข้อบกพร่องของการทำในปีที่ผ่านมาและหาข้อสรุปร่วมกันในการจัดทำเรือพระต่อไป

2.2.2 ด้านร่วมดำเนินการ ประชาชนในชุมชนที่มีการจัดทำเรือพระบก จะมีการประชุมเพื่อวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประเพณีการลากพระบก จนได้ข้อสรุปแล้วว่าปีนี้เรือพระของทางวัดจะออกมาเป็นรูปแบบใด ใช้งบประมาณอย่างไร จึงมีการวางแผนเตรียมอุปกรณ์ และกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในงาน เป็นต้น ส่วนการพัฒนาารูปแบบ ลวดลายเรือพระบกก็ช่วยกันดูตัวอย่างจากวัดอื่น ๆ หรือดูจากสื่ออินเทอร์เน็ต แล้วมาร่วมเสนอความคิดเห็น ใช้ความคิดสร้างสรรค์กันเองในชุมชน นอกจากนี้ประชาชนยังร่วมกันเสียสละเงิน วัสดุอุปกรณ์ และกำลังแรงงานมาร่วมกันทำเรือพระบก โดยมีการแบ่งหน้าที่มอบหมายงานกันชัดเจนตามทักษะและความถนัดของแต่ละบุคคล โดยจะไม่มีภาระงาน ผู้ที่มาช่วยทำเรือพระบกส่วนใหญ่มีทักษะทางช่างมาบ้าง ส่วนประชาชนที่ไม่สามารถมาช่วยงานทำเรือพระได้จะเป็นฝ่ายจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เช่น ไม้ หวายมาทำเชือก และหุงหาอาหารหมูนเวียนกันมาให้กับผู้ที่ทำเรือพระ ในวันงานประชาชนก็จะเข้าร่วมกิจกรรมการชักลากพระบกไปชุมนุมรวมกันที่ลานวัฒนธรรมตำบลเขาพระ หมู่ที่ 1 ส่วนชุมชนอื่นๆ ที่ไม่มีการจัดทำเรือพระบกก็จะไปร่วมกิจกรรมกันที่ลานวัฒนธรรมตำบลเขาพระ

2.2.3 ด้านร่วมรับผลประโยชน์ การจัดกิจกรรมประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิบูล เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น และยังเป็นส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอ รวมทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีต่อกันระหว่างคนในชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการสนับสนุนงบประมาณการจัดทำเรือพระบกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำเรือพระจนกระทั่งเรือพระเสร็จสมบูรณ์ นำมาซึ่งความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน ในช่วงกลางคืนที่มีการสมโภชเรือพระบก มีการแสดงมหรสพ คนในชุมชนก็จะมาทำกิจกรรมร่วมกัน มีการนำข้าวปลาอาหารมาแสดงความยินดี ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจต่อความศรัทธาที่มีต่อศาสนาพุทธ และยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนจากนักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายใช้สอย การค้าขายวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเรือพระ เกิดการหมุนเวียนด้านเศรษฐกิจในชุมชน และจากการที่นำเรือพระมาชุมนุมรวมกันที่ลานวัฒนธรรมเชิงภูเขาพระ ทำให้ชุมชนเกิดการแข่งขันกันสร้างสรรค์ผลงานเรือพระบกกันมากขึ้น ได้เห็นความหลากหลายของเรือพระของแต่ละชุมชนที่พยายามนำเสนอจุดเด่นของชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาารูปแบบเรือพระ การพัฒนาศิลปะบนเรือพระ และยังเป็นสืบทอดประเพณีการลากพระให้กับคนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของประเพณีท้องถิ่นอีกด้วย

2.2.4 ด้านร่วมติดตามประเมินผล ภายหลังจากชุมชนอำเภอพิบูลมีการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกแล้ว ทางชุมชนยังไม่ค่อยได้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกอย่างเป็นทางการมากนัก มีเพียงแต่การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะ คำติชมถึงผลการดำเนินงานกันเอง แต่บางชุมชนจะมีการประชุมเพื่อหาข้อบกพร่อง แสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการทำเรือพระในปีต่อไป สำหรับในส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นได้มีการติดตามประเมินผลเพื่อหาข้อสรุปผลการดำเนินงานว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร โดยให้ประชาชน ผู้ร่วมงาน หรือผู้นำชุมชนได้ร่วมประเมิน ร่วมแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การตอบแบบสอบถาม การเชิญผู้นำชุมชนมาพูดคุย หรือการประชุม ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงในปีต่อไป

3. ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้

3.1 การขาดแคลนงบประมาณ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีไม่เพียงพอ ทำให้ขาดโอกาสในการที่จะสร้างสรรค์ผลงานเรือพระบอกจากฝีมือช่างท้องถิ่น ขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการทำเรือพระบก และยังกระทบกับการจัดงานประเพณีการลากพระบกอีกด้วย

3.2 ขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณ ชุมชนไม่สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้เอง เนื่องจากระยะหลังๆ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชจะเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมดในลักษณะของการเหมางาน ตั้งแต่การจัดจ้างมหรสพ ดนตรี และกิจกรรมอื่น ๆ ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพียงบางส่วนเท่านั้น ทำให้ชุมชนขาดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ

3.3 การขาดแคลนบุคลากรหรือวิทยากรที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือช่างศิลปะการทำเรือพระบกที่มีความรู้เกี่ยวกับการทำเรือพระบกมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนในชุมชน โดยเฉพาะการขาดแคลนช่างทำเรือพระบก ซึ่งช่างที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการทำเรือพระบกจะมีน้อยและมีทักษะฝีมือเชิงช่างยังมีไม่มากพอ โดยเฉพาะด้านศิลปะประติมากรรมต่าง ๆ

3.4 การขาดการปฏิสัมพันธ์กันในชุมชน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ต่างคนต่างต้องออกไปประกอบอาชีพไกลบ้าน การรวมตัวกันในการทำเรือพระบกก็ทำได้ยากขึ้น ขาดความรู้สึกร่วมกันเรือพระบก หวงแหวนช่างฝีมือ รวมไปถึงการถ่ายทอดฝีมือทักษะความรู้ในการทำเรือพระบกก็หมดไปด้วย ส่งผลกระทบทั้งในเรื่องของการจัดสร้างเรือพระบกและกำลังคนที่จะมาช่วยทำเรือพระ

3.5 วัตถุประสงค์หลักในการจัดกิจกรรมการลากพระบกเปลี่ยนไปจากเดิม ในอดีตการทำเรือพระเป็นการแสดงความศรัทธาต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ปัจจุบันมุ่งเน้นการทำเรือพระบกเพื่อหารายได้เข้าวัดและเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลชนะการประกวดจึงเป็นที่ต้องการของหลายวัด

3.6 ไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมประเพณีการลากพระบกให้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งชุมชนและหน่วยงานภาครัฐยังไม่ได้มีการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีการลากพระบก ไม่มีการเก็บบันทึกข้อมูล รูปแบบหรือข้อมูลช่างพื้นถิ่นไว้ การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ทำได้ยาก

3.7 ไม่มีการรวมกลุ่มของปราชญ์ชาวบ้านหรือช่างศิลปะการทำเรือพระบก หรือคณะกรรมการที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

3.8 การขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านประเพณีการลากพระบก การรับรู้ข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกจึงค่อนข้างน้อย ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีการลากพระบก อีกทั้งประชาชนในท้องถิ่นบางกลุ่มไม่รู้ว่าทุกคนในชุมชนต้องมีหน้าที่อนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก

3.9 การมีส่วนร่วมพิจารณาและการตัดสินใจในการจัดโครงการหรือกิจกรรมการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกมาจากหน่วยงานภาครัฐ หรือตัวแทนประชาชน ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสในการเข้าร่วมพิจารณาโครงการการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก

3.10 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน ประชาชนบางกลุ่มให้การสนับสนุนประเพณีการลากพระบก เพราะมีความภาคภูมิใจกับรางวัลหรือผลงานจากการประกวดเรือพระ รวมทั้งภูมิใจในตนเองที่มีส่วนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก ส่วนกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความภาคภูมิใจในประเพณีการลากพระบกเพียงบางกลุ่ม

3.11 ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกมากนัก มีเพียงการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันเองอย่างไม่เป็นทางการภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมประเพณีการลากพระบก

4. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้

4.1 ควรมีการสร้างตระหนักรู้ให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของประเพณีการลากพระบวักที่เป็นจุดแข็ง มีคุณค่า เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่แตกต่างไปจากชุมชนอื่น ๆ

4.2 ควรมีการพัฒนากระบวนการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเพณีการลากพระบวัก ผ่านระบบและนอกระบบโรงเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เยาวชนได้สืบทอดต่อไป หรือส่งเสริมให้สถานศึกษาในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการทำเรือพระบวัก

4.3 ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้เรื่องประเพณีการลากพระบวัก และการทำเรือพระบวักมากขึ้น ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเพณีการลากพระบวักให้กับคนในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เนื่องในวันลากพระบวัก หรือประกาศเชิญชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุม การทำเรือพระบวักของวัดในชุมชนของตน อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีการลากพระของท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อกระตุ้นเตือนคนในชุมชนเห็นถึงคุณค่าของประเพณีดั้งเดิมมากกว่าการท่องเที่ยวหาความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว

4.4 ควรส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำเรือพระบวักมากขึ้น โดยผู้นำชุมชนควรมีบทบาทในการชักนำคนในชุมชนให้เห็นความสำคัญของประเพณีการลากพระ มีการเข้าร่วมกิจกรรมทุกกระบวนการ และกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชนให้รู้สึกเป็นเจ้าของเรือพระบวักของวัดในชุมชนตน ควรให้ความสำคัญกับความสามัคคีและการใช้ภูมิปัญญาของคนในชุมชนมากกว่าผลการประกวดเรือพระ

4.5 ควรส่งเสริมให้ประชาชนจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กร เพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบวัก เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางและนโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรทางด้านประเพณีการลากพระบวักในชุมชน และยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชนและประชาชนในชุมชนได้ดี ทั้งนี้ในการรวมกลุ่มจะต้องชักชวนทุกคนที่สนใจมาร่วมโดยไม่เน้นวัยและอายุของผู้เข้าร่วม ตลอดจนจะต้องมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

4.6 การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงประเพณีการลากพระให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยการส่งเสริมให้วัดต่าง ๆ ในอำเภอพิบูลย์ ได้มีการพัฒนารูปแบบเรือพระบวักให้มีเอกลักษณ์เฉพาะและสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม เช่น จัดตั้งงบประมาณในการจัดสร้างเรือพระบวักให้กับวัดต่าง ๆ ที่เพียงพอ หรือการจ้างช่างที่มีความเชี่ยวชาญด้านเรือพระบวักมาฝึกสอนการทำเรือพระบวัก

4.7 ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการประชุม หรือจัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน กำหนดทิศทางในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบวัก ตั้งแต่ร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และหาแนวทางแก้ไขปัญหาลงสู่การปฏิบัติ

4.8 ควรส่งเสริมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ชุมชน สถานศึกษา หน่วยงาน ภาครัฐและสถาบันศาสนา เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงวัฒนธรรม โรงเรียน และประชาชน เป็นต้น

อภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบวักของอำเภอพิบูลย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านร่วมดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านร่วมรับผลประโยชน์ และด้านร่วมติดตามประเมินผลอยู่ในระดับต่ำสุด โดยด้านร่วมคิดและตัดสินใจ มีการเชิญผู้นำมาประชุมเพื่อร่วมกันคิดตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม (2) ด้านร่วมดำเนินการ ร่วมเสียสละเงิน วัสดุอุปกรณ์ และกำลังแรงงาน มีการแบ่งงานกันทำ (3) ด้านร่วมรับผลประโยชน์ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคภูมิใจต่อความศรัทธาที่มีต่อศาสนาพุทธและอัตลักษณ์ประเพณีท้องถิ่น มีการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน (4) ด้านร่วมติดตามประเมินผล มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะถึงผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Viyasing (2020) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการ

มีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนชาวกูยบ้านกูยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน และด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saensuriwong & Boonmatham (2019) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในประเพณีแห่เทียนพรรษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การตัดสินใจ การปฏิบัติการ และด้านผลประโยชน์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jakkapattarawong. et al. (2018) ที่พบว่า ประชาชนในชุมชนให้ความสนใจในการตัดสินใจในการเสนอปัญหา ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนร่วมกัน ด้านการดำเนินโครงการ เห็นได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์หลักในด้านเศรษฐกิจที่มาจากนักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายใช้สอย และการเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ด้านการประเมินผลโครงการ การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับน้อย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Silapajan. et al. (2017) ที่พบว่า 1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจร่วมกันในเรื่องการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าเขียนเทียน 2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ โดยรณรงค์ให้ใช้ในงานประเพณีของชนเผ่าม้ง ส่วนการสืบทอดให้ลูกหลานมีเฉพาะครัวเรือนตระกูลแซ่ 3) ชุมชนมีส่วนร่วมภาคภูมิใจในผลงานผ้าเขียนเทียนซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าม้ง 4) ชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ในเรื่องการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าเขียนเทียน

2. ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิบูล พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดแคลนช่างทำเรือพระบก ขาดการปฏิสัมพันธ์กันในชุมชน วัตถุประสงค์การจัดงานเปลี่ยนไป ไม่มีหน่วยงานรวบรวมองค์ความรู้ ไม่มีการรวมกลุ่ม ขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจมาจากหน่วยงานภาครัฐ การรับผลประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน ไม่มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongsuk (2019) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน คือ การจัดเวทีประชาคมเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอความต้องการในการพัฒนาชุมชนยังมีการดำเนินการไม่มากเท่าที่ควรและยังไม่ทั่วถึง ขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของChunhabunyatip (2018) ที่พบว่า ประชาชนบางกลุ่มในท้องถิ่นและผู้ประกอบการไม่ค่อยได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีไหลเรือไฟ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มุ่งเน้นแต่เรื่องธุรกิจ ขาดจิตสำนึก ประชาชนบางกลุ่มไม่มีเวลาเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ประชาชนทั่วไปที่มีโอกาสกรรมการชุมชน และอาสาสมัครต่าง ๆ ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jakkapattarawong. et al. (2018) ที่พบว่าในกระบวนการตัดสินใจนั้นไม่ได้เกิดจากข้อเสนอที่เกิดขึ้นจากชุมชนเอง แต่เกิดจากการชี้นำข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ ขาดการนำเสนอมุมมองจากภาคชุมชน ปัญหาการดำเนินโครงการ คือ การจัดสรรงบประมาณ ขาดการประชาสัมพันธ์ และความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการ ปัญหาการรับผลประโยชน์ คือ ขาดการรวมกลุ่มเป็นสมาชิก หรือจัดตั้งชมรมที่แน่ชัด ปัญหาการประเมินผลโครงการที่พบคือ ชุมชนยังไม่เข้าใจขั้นตอนการติดตามและประเมินผลที่แท้จริง จึงทำให้ชุมชนไม่สนใจเข้าร่วมการประเมินผลกิจกรรมที่จัด

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิบูล ควรสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของประเพณี ให้ความรู้ผ่านระบบและนอกระบบโรงเรียน จัดตั้งกลุ่มหรือองค์กร ปรับปรุงประเพณีให้เหมาะสมกับยุคสมัย สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ส่งเสริมให้มีการจัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chairuek, Thongnok & Raksatham (2021) ที่พบว่า หน่วยงานจะต้องมีการประชาสัมพันธ์และเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม โดยการสร้างความเชื่อมั่นและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเป็นส่วนร่วมในคณะทำงานหรือคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอ ข้อมูล หรือแนวทางการตัดสินใจ หรือแนวปฏิบัติให้มากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

Saensuriwong & Boonmatham (2019) ที่พบว่า แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้ร่วมตัดสินใจผลการประกวดต้นเทียนพรรษา กิจกรรมต่าง ๆ เทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ และควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันทำเทียนพรรษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Silapajan. et al. (2017) ที่พบว่า 1) ควรสร้างความตระหนักในความสำคัญ ปลุกฝัง ค่านิยมเพื่อให้เห็นคุณค่าการอนุรักษ์ผ้าเขียนเทียนของชุมชน และให้เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ผ้าเขียนเทียนของชุมชน 2) จัดตั้งกลุ่มผ้าเขียนเทียนโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน 3) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ และฝึกทักษะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าเขียนเทียนให้กับชุมชนโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ในเรื่องการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าเขียนเทียน 5) ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการอนุรักษ์ การสืบทอด การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับสากล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดเป็นนโยบายด้านศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมเพื่อจัดทำแผนวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้มีการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบวชให้ดำรงสืบไป
2. กระทรวงวัฒนธรรมควรกำหนดนโยบายให้วัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอบูรณาการกับท้องถิ่น ท้องที่เพื่อพัฒนาประเพณีการลากพระบวชที่มีความสวยงาม โดดเด่นให้เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น
3. กระทรวงศึกษาธิการควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดให้จังหวัดหรืออำเภอพิกุลจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับประเพณีการลากพระบวชขึ้นมาเพื่อนำไปสอนให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้รู้จักและเกิดความรักหวงแหนในวัฒนธรรมประเพณีของตน
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม จัดสรรงบประมาณที่จำเป็นและเพียงพอ เช่น ในการจัดสถานที่ จัดเวที จัดโครงการ กิจกรรม รวมทั้งให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการในการจัดกิจกรรมทั้งหมดเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ
5. ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม และร่วมกันกำหนดนโยบาย โครงการ วางแผนกิจกรรม รวมถึงการติดตามผลประเมินผลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นให้ชุมชน และกลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจได้มีส่วนร่วมในการประชุม ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อร่วมกันสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและเยาวชนรุ่นต่อไปในการร่วมอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบวช

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบวชของอำเภอพิบูล
2. ควรมีการศึกษาด้านของชุมชน หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบวชของอำเภอพิบูล

References

- Chairuek, S., Thongnok, K. & Raksatham, S. (2021). Public participation in the administration of Sao Thong Subdistrict Administrative Organization Ron Phibun district, Nakhon Si Thammarat province. *Narkbhutparitat journal*. 13(2), 105. (In Thai)
- Chunhabunyatip, P. (2018). The important factors for community participation on Nakhon Phanom's Illuminated Boat Procession. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 13(1), 3. (In Thai)
- Cronbach, L. (1970). *Essentials of psychological testing*. (3rd ed). New York: Harper and Row.
- Jakkapattarawong, S., Kalayanamitra, K., Muensai, S. & Hiranbirana, S. (2018). The participation of the community in cultural and environmental conservation for sustainable of tourism. Case study in Samphanthawong district Bangkok. *VRU research and development journal humanities and social science*, 13(3), 283. (In Thai)
- Kongkhum, S. (2018). Guidelines for the Conservation of Local Wisdom of Kanchakhae Rueaphrabok at Khao Yai, Ao Luek District, Krabi Province. *MUTSV research journal*, 10(2), 279. (In Thai)
- Saensuriwong, D. & Boonmatham, T. (2019). Local community participation in the Ubon Ratchathani Lent Candle Procession Festival. *Phimoldhamma research Institute journal*, 6(2),13. (In Thai)
- Silapajan, I., Homyog, P., Rattanapianthamma, N. & Tasak, S. (2017). *The community participation in conservation and succession of Thai Hmong wax pattern fabric in Chiangrai province*. (Research Project). Bangkok: Department of Cultural Promotion. (In Thai)
- Somchoto, S. (2020). Abbot of temple, Wat Yang Khom. *Interview*, 18 September 2020. (In Thai)
- Thongsuk, B. (2019). Citizen engagement in community development : A case study of the old town of Sukhothai. *Narkbhutparitat journal*,13(2), 36. (In Thai)
- Viyasing, T. (2020). The public participation in Kui ethnic cultural conservation, Ban Ku,Ku sub-district, Prangku district, Sisaket province. *Sisaket Rajabhat University Journal*, 14(1), 132. (In Thai)
- Yamane, T. (1973). *Statistics. An introductory analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา คงคำ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: Supattra_kon@nstru.ac.th

